

**ВОЯГА ЕТМАГАНЛАР ЖИНОЯТЛАРИ БЎЙИЧА ТЕРГОВГА
ҚАДАР ТЕКШИРУВ ЎТКАЗИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ
МАСАЛАЛАРИ**

Алланазаров Ойбек Давранович

Юридик фанлар бўйича фалсафа
доктори, доцен

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10082890>

Аннотация. Мақолада вояга етмаганлар жиноятлари бўйича терговга қадар текширув ўтказишга оид қонун нормалари ва олимларнинг фикр-мулоҳазалари таҳлил қилинган. Шу асосда мазкур жиноятлар бўйича терговга қадар текширув ўтказиш тартибини такомиллаштириш юзасидан таклифлар билдирилган.

Таянч сўзлар: вояга етмаганлар жиноятлари, терговга қадар текширув, суриштирув, дастлабки тергов, тергов ҳаракатлари, тезкор-қидирув фаолиятини амалга оширувчи органлар, ҳамкорлик, ҳимоячи, педагог, психолог, қонуний вакил.

Аннотация. В статье проанализированы законодательные нормы и мысли ученых по проведению доследственной проверки по преступлениям несовершеннолетних. На основе этого приведены рекомендаций по совершенствованию порядка доследственной проверки по вышеуказанным преступлениям.

Ключевые слова: преступления несовершеннолетних, доследственная проверка, дознание, предварительное следствие, следственные действия, органы осуществляющие оперативно-розыскную деятельность, взаимодействие, защитник, педагог, психолог, законный представитель.

Annotation. The article analyzes the legal norms and thoughts of scientists on the conduct of pre-investigation checks on juvenile crimes. Based on this, recommendations are made to improve the procedure for pre-investigation checks on the above crimes.

Key words: juvenile crimes, pre-investigation check, inquiry, preliminary investigation, investigative actions, bodies carrying out operational-search activities, interaction, defender, teacher, psychologist, legal representative.

Вояга етмаганлар жиноятлари бўйича судга қадар иш юритишнинг дастлабки босқичи – терговга қадар текширув бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 320²-моддасига кўра, терговга қадар текширув жиноятга оид аризалар, хабарлар ва бошқа

маълумотларни текшириш, уларни кўриб чиқиш натижаси юзасидан қарор қабул қилишга доир тадбирларни, шунингдек иш учун аҳамиятли бўлиши мумкин бўлган жиноят излари, нарсалар ва ҳужжатларни мустаҳкамлаш ва сақлашга доир чораларни ўз ичига оладиган ишни судга қадар юритиш шакли ҳисобланади.

Юридик фанлар доктори Ш.Ш.Файзиев терговга қадар текширувни “жиноят иши қўзғатилишидан олдин амалга ошириладиган маълум бир ҳодисанинг жиноят ёки жиноят эмаслигини текширишга қаратилган айрим тергов ва процессуал ҳаракатлардир”, деб таърифлаган¹ ҳамда ушбу институтни кўпчилик назариётчи ва амалиётчилар суриштирув деб тушунишларини айтиб ўтган.

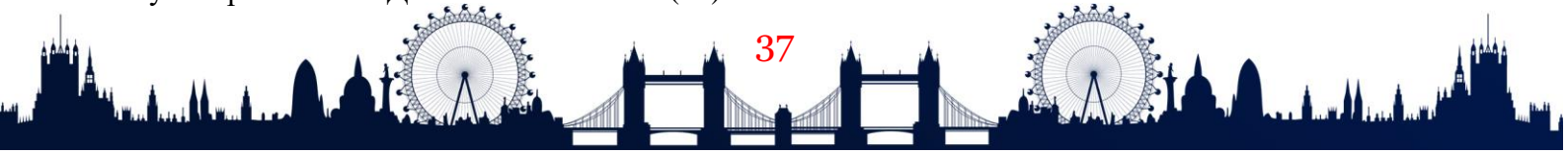
“Терговга қадар текширув” тушунчаси Жиноят-процессуал кодексига илк маротаба Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 22 декабрдаги ЎРҚ-193-сонли Қонунига асосан киритилган бўлиб, дастлаб ишни судга қадар юритиш босқичида амнистия актини қўллаш тартибини белгиловчи нормаларда қўлланилган. Кейинчалик, жиноят иши қўзғатилгунга қадар ўтказиладиган процессуал ҳаракатлар ва жараёнларни ўз ичига қамраб олувчи судга қадар иш юритишнинг алоҳида шакли сифатида эътироф этилган.

Терговга қадар текширув жиноят-процессуал институт ҳисоблансада, ушбу босқичда иш бўйича муҳим процессуал ҳаракатлар ўтказилганлиги ва улар ишнинг кейинги босқичлари учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлганлиги боис тактик жиҳатдан муҳим аҳамиятга эгадир. Жумладан, вояга етмаганлар ишлари бўйича исботланиши лозим бўлган алоҳида ҳолатларни аниқлаш ишлари ҳам айнан терговга қадар текширув босқичидан бошланиши лозим. Чунки вояга етмаган шахсга хос хусусиятлар, атрофидагиларнинг у тўғрисидаги фикрларидан келиб чиқиб, жиноят иши қўзғатилганидан кейин тергов режалаштирилади ҳамда тергов ҳаракатларига тайёргарлик кўриш ва ўтказишда қўлланиладиган тактик усуллар белгилаб олинади.

Юридик фанлар номзоди, доцент С.А.Новиков айнан терговга қадар текширув босқичида содир этилган жиноятнинг муҳим ҳолатларини аниқлаш имкониятлари мавжудлигини баён қилган².

¹ Қаранг: *Файзиев Ш.Ш.* “Суриштирув органлари фаолиятини модернизациялаш” юридик фанлар доктори дисс. автореферати. – Т. 2019. – Б 20.

² Новиков С.А. Материалы следственной проверки в доказывании по уголовным делам: актуальные проблемы и новые подходы // Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России. 2013. № 3 (59). С. 74.

Н.В.Тютина эса, ушбу босқичнинг аҳамияти катталигини таъкидлаб, жиноят ишини тергов қилиш босқичи каби унда ҳам жиноий ҳодисанинг муҳим тафсилотлари аниқланишини билдирган³.

Ушбу муаллифларнинг фикрларини маъқуллаган ҳолда, судга қадар иш юритиш босқичида вояга етмаганлар жиноятлари бўйича терговга қадар текширув ўтказишнинг тўғри ташкил этилиши ва олиб борилиши ишнинг кейинги босқичлари учун зарур бўлган маълумотларнинг аниқланишига замин яратади.

Вояга етмаганлар жиноятлари бўйича терговга қадар текширув ўтказишнинг бир қатор ўзига хос хусусиятлари бор ва улар қуйидагилардан иборат:

Биринчидан, вояга етмаган шахсдан дастлабки тушунтиришлар олиш вақтидан бошлаб, ҳимоячи билан таъминланиши ва ишда қонуний вакил иштирокини таъминлаш шарт.

Иккинчидан, биринчи марта жиноят содир этган вояга етмаган шахснинг ички ишлар органи биносига келтирилиши ва унга бегона бўлган муҳитга тушиши руҳиятига салбий этиши мумкинлигини инobatга олиб, у билан ўтказиладиган ҳаракатларда педагог ёки психолог иштирокини таъминлаш мақсадга мувофиқ.

Учинчидан, ЖПКда вояга етмаган шахсга нисбатан эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олиш ёки уй қамоғи беш йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум қилиш тайинланиши мумкин бўлган қасддан содир этилган жинояти учун ҳамда унинг муносиб хулқ-атворда бўлишини бошқа эҳтиёт чоралари таъминлай олмайдиган тақдирда қўлланилиши назарда тутилганлигидан келиб чиқиб, терговга қадар текширув даврида ушлаб туриш масаласини пухта ўйлаб ҳал қилиш лозим.

Шунингдек, айнан ушбу босқичда вояга етмаган шахс назоратсиз ёки қаровсиз қолган, ота-онаси қарамоғидан маҳрум бўлган, шахси аниқланмаган ёхуд аниқ яшаш жойи бўлмаса ёки ижтимоий хавfli қилмишлар содир этган Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшамаётган бўлса бўлса, уни вояга етмаганлар ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказларига жойлаштириш бўйича профилактика хизматларига ёзма топшириқлар берилиши талаб этилади.

Терговга қадар текширув даврида ушбу вазифаларни бажариш муҳим ҳисобланади. Бироқ, профессор Г.З.Тўлаганова таъкидлаганидек, “терговга

³ Тютина Н.В. Проблемы рассмотрения сообщений о преступлениях органами дознания ФССП России // Вестник ОГУ. 2013. № 3 (152). С. 174.

қадар текширув вақтида вояга етмаган шахслар билан терговга қадар текширув ҳаракатлари олиб борилганда педагог, психолог ҳамда қонуний вакилни жалб қилиш, олиб қўйиш, ҳужжатли тафтиш тайинланган вақтда мутахассис ва адвокат жалб этиш, экспертиза қарори ҳамда ҳулосаси билан таништириш, терговга қадар текширув органига келишдан бош тортган шахсларни мажбурий келтириш, иштирокчиларнинг мақоми, терговга қадар текширув якуни бўйича қабул қилинган қарор ҳамда тўпланган ҳужжатлар билан томонларни таништириш тартиби юзасидан қонун нормаларида бўшлиқлар бор”⁴.

Тадқиқотчи М.Д.Ботаев⁵ ва Б.Ражабовлар⁶ ҳам ушбу фикрни маъқуллаб, терговга қадар текширув жараёнида ўтказилиши зарур бўлган айрим процессуал ҳаракатларни амалга ошириш имконияти мавжуд эмаслигини билдиришган.

Юридик фанлар доктори, профессор Д.М.Миразов терговга қадар текширув жараёнида амалга ошириладиган идоравий-процессуал контрол Жиноят-процессуал кодексида етарли даражада тартибга солинмаганлигини баён этган⁷.

Юқоридаги фикрларга қўшилган ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг айрим нормаларидаги бўшлиқлар сабабли терговга қадар текширув даврида ўтказилиши лозим бўлган айрим процессуал ҳаракатларни амалга ошириш имконияти чегараланган ёки тўлиқ тартибга солинмаган ҳамда бу ҳолатлар ушбу босқичда вояга етмаганлар ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимояси тўлиқ таъминланишига ҳалақит беради, деган тўхтамга келинди.

Шу сабабли Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 14 майдаги “Жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилиги тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3723-сон қарорида

⁴ Тўлаганова Г.З. Судгача бўлган босқич: қонунийликни таъминлашга нималар тўсқинлик қилади?// <http://hudud24.uz/isbotlash-standartlari-islohotga-muxtojmi/> (кириш вақти 20.08.2020 й.)

⁵ Қаранг: *Ботаев М.Дж.* Терговга қадар текширув босқичининг айрим муаммолари/Ўзбекистон ички ишлар органлари тизимида амалга оширилаётган маъмурий-ҳуқуқий ислохотлар: республика илмий-амалий конференцияси материаллари./ – Т. 2020. 154-б.

⁶ Қаранг: *Ражабов Б.* Терговга қадар текширувни такомиллаштириш истиқболлари // Юридик фанлар ахборотномаси / Вестик юридических наук / Review of law sciences. 2020 йил маҳсус сон// – Т., 2020. – Б. 212.

⁷ Қаранг: *Миразов Д.М.* “Дастлабки тергов идоралари фаолияти устидан контроль ва назоратни такомиллаштиришнинг назарий, ташкилий ва процессуал жиҳатлари” юридик фанлар доктори дисс. автореферати. – Т. 2016. – Б 21.

жиноят процессига жалб этилган вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлашга қаратилган жиной-ҳуқуқий ҳамда жиноят-процессуал нормаларни такомиллаштириш, уларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш⁸ вазифалари қўйилган.

Вояга етмаганлар жиноятлари бўйича терговга қадар текширув ўтказишда ҳал этилиши лозим бўлган асосий масалалар қуйидагилардан иборат:

1. Ушбу босқичда қонуний вакил ва ҳимоячи иштироки.

2. Тезкор-қидирув фаолиятини амалга оширувчи ва бошқа терговга қадар текширув органларига вояга етмаганлар ишлари бўйича исботланиши лозим бўлган алоҳида ҳолатларни аниқлашда ёрдам бериш юзасидан ёзма топшириқлар бериш.

Бугунги кунда қонунчиликда терговга қадар текширув даврида вояга етмаганлар ҳуқуқларини таъминлаш масаласида бир қатор муаммолар мавжуд. Жумладан, ЖПКнинг “Гумон қилинувчининг, айбланувчининг, судланувчининг, жабрланувчининг қонуний вакиллари” деб номланган 60-моддасида қонуний вакил ишга вояга етмаган гумон қилинувчининг, айбланувчининг ёки судланувчининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш учун жалб қилиниши мумкинлиги қайд этилган. Ушбу модданинг номланиши ва мазмунидан келиб чиқиб, қонуний вакилни ишга жалб қилиш шахснинг процессуал мақоми белгиланганидан кейин, яъни жиноят ишини тергов қилиш босқичида амалга оширилади, деган хулоса чиқариш мумкин.

Терговга қадар текширув даврида ижтимоий ҳавфли қилмиш содир этганлик масаласи ўрганилаётган вояга етмаган шахс процессуал мақомга эга бўлмаганлиги боис ишда қонуний вакил қатнаштириш учун асослар мавжуд бўлмайди.

Шуниси диққатга сазоворки, терговга қадар текширув даврида ҳам вояга етмаган шахсни жиноят содир этганликда гумон қилиш учун етарли асослар бўлади. Бироқ амалдаги Жиноят-процессуал кодекси нормаларида гумон қилинувчи фақат жиноят иши бўйича жалб қилиниши белгиланганлиги, терговга қадар текширув босқичида эса процесс иштирокчиларига мақом бериш тартиби назарда тутилмаганлиги сабабли расмий равишда ишга жалб этилмайди.

⁸ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 14 майдаги “Жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилиги тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3723-сон қарори // <http://https://lex.uz/ru/docs/3735818>

Ўрганилган жиноят ишларининг таҳлили шуни кўрсатадики, аксарият ҳолларда терговга қадар текширув даврида вояга етмаган шахслардан тушунтириш хатлари уларнинг ота-онаси ёки бошқа шахслар иштирокида олинади. Бироқ уларни ишда қонуний вакил сифатида расман эътироф этиш учун асослар мавжуд бўлмайди.

Ушбу босқичда ҳимоячи қатнаштириш масаласида ҳам қонуний вакил иштирокига ўхшаш муаммолар мавжуд. Гарчи, Ўзбекистон Республикаси “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги қонунининг 11¹-моддасида вояга етмаган шахснинг жиноятлари тўғрисидаги ишлар бўйича судга қадар иш юритишнинг ва суд муҳокамасининг барча босқичларида ҳимоячининг иштирок этиши шарт эканлиги белгиланган ва терговга қадар текширув даврида адвокат иштирок этиши бўйича чекловлар мавжуд бўлмасада, Жиноят-процессуал кодексининг ушбу масалани тартибга солувчи нормалари таҳлил қилинганда, ишни юритаётган мансабдор шахслар зиммасига терговга қадар текширув босқичида вояга етмаган шахсни ҳимояланиш ҳуқуқи билан таъминлаш бўйича ҳеч қандай мажбурият юкланмаганлиги маълум бўлди.

Жумладан, ЖПКнинг 49-моддасига кўра, ҳимоячи гумон қилинувчи, айбланувчи ва судланувчининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини қонунда белгиланган тартибда ҳимоя қилишни амалга ошириш ҳамда уларга зарур юридик ёрдам кўрсатиш ваколатига эга бўлган шахс эканлиги таъкидланган. ЖПКнинг 550-моддасида эса, вояга етмаган шахсни гумон қилинувчи ёки айбланувчи тариқасида биринчи сўроқ қилишдан бошлаб, суриштирувчи ёки терговчи ишда ҳимоячининг иштирок этишини таъминлаш чораларини кўриши лозимлиги қайд этилган.

Ушбу нормалар таҳлилидан шундай хулоса чиқариш мумкинки, ҳимоячи фақат қўзғатилган жиноят иши дорасида қатнашадиган процесс иштирокчиси ҳисобланади ва терговга қадар текширув босқичида унинг иштирок этиши ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солинмаган.

Юридик фанлар номзоди, доцент Т.Ю.Маркова судга қадар иш юритишнинг ушбу босқичида шахс ҳуқуқ ва эркинликлари дахлсизлиги таъминланмаганлигини сабабли қонунчиликнинг ушбу йўналишини такомиллаштириш лозимлигини билдирган⁹.

⁹ Маркова Т.Ю. Проблемы правоприменения, с которыми адвокату приходится сталкиваться в стадии возбуждения уголовного дела // Вестник Университета имени О.Е.Кутафина (МГЮА). 2017. № 12. С. 255.

Юридик фанлар номзоди, доцент Л.Р.Комарова ҳам ушбу фикрни маъқуллаб, шахс ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш масаласини терговга қадар текширув давридаги асосий муаммолардан бири сифатида эътироф этади¹⁰.

Бизнинг фикримизча, терговга қадар текширув даврида вояга етмаган шахслар тушунтиришлар бериши ва бошқа бир қатор процессуал ҳаракатларда иштирок этишини инobatга олиб, ушбу жараёнларда ҳимоячи ва қонуний вакил иштирокига оид қоидалар жиноят-процессуал қонунчиликда мустаҳкамланиши лозим.

Юқоридагилардан ташқари, терговга қадар текширув даврида вояга етмаганлар ишлари бўйича исботланиши лозим бўлган алоҳида ҳолатларни аниқлаш мақсадида терговчи томонидан бир қатор процессуал ҳаракатлар амалга оширилади. Айниқса, вояга етмаган шахснинг турмуш ва тарбияланиш шароитлари ҳамда шахсига хос хусусиятларини ўрганиш бўйича кўйидаги ишларни кечиктирмасдан амалга ошириш талаб этилади:

- вояга етмаган шахснинг ўзи ҳамда унинг ота-онаси ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг судланганлиги, маъмурий жавобгарликка тортилганлиги, руҳий-асаб касалликлар ва наркологик диспансерда рўйхатда бор-йўқлигини, шунингдек профилактик ҳисобда туришини аниқлаш бўйича сўровномалар жўнатиш;

- вояга етмаган шахснинг ўзи ҳамда унинг ота-онаси ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжатлар нусхаларини, яшаш, ўқиш ёки ишлаш жойларидан маълумотнома ҳамда тавсифномаларни олиш;

- вояга етмаган шахснинг яшаш жойидаги ёки илгари даволанган тиббиёт муассаларида юритилаётган ҳужжатларни олиш ва ўрганиш.

Шу билан бирга айрим ҳолатларни аниқлаш ва текширишда ёрдам бериш учун тезкор-қидирув ва профилактика хизматларига ёзма топшириқлар бериш зарурати пайдо бўлади. Вояга етмаган шахсга оилада, маҳаллада, яшаш ёки ўқиш жойида салбий таъсир кўрсатувчи омилларни аниқлаш ҳамда унинг бошқалардан сир тутилган қизиқишлари ҳамда яширинча қиладиган ишларига аниқлик киритиш шулар жумласидандир.

Айнан шу ва шунга ўхшаш бошқа ҳолатларнинг муҳимлиги инobatга олиниб, 2016 йил 25 апрель куни ЎРҚ-405-сонли Ўзбекистон Республикаси

¹⁰ Комарова Л.Р. Проверка сообщения о преступлении – первоначальная стадия уголовного судопроизводства // Актуальные проблемы экономики и права. 2014. № 1 (29). С. 283.

Қонуни билан Жиноят-процессуал кодексининг 329-моддасига киритилган ўзгартиш ва қўшимчаларга кўра, терговга қадар текширув давомида тезкор-қидирув тадбирларини ўтказиш ҳақида топшириқлар бериш мумкинлиги белгилаб қўйилди¹¹.

Ушбу процессуал ҳаракатлар жиноят иши қўзғатилганидан кейин ҳам амалга оширилиши мумкин. Жумладан, жиноят иши дарҳол қўзғатиладиган ҳолларда ёки кечиктириб бўлмас тергов ҳаракатларини ўтказиш зарурати туфайли терговга қадар текширув қисқа муддатда тамомланадиган ҳолларда мазкур ҳаракатлар терговнинг дастлабки босқичида вояга етмаган шахс сўроқ қилингунга қадар ўтказилиши лозим.

Ҳар икки ҳолатда вояга етмаган шахсларнинг ўзи ёки уларнинг яқинлари томонидан ошкор этилмаган ишни тергов қилишда аҳамиятли бўлган ҳолатларни аниқлаш мақсадида тезкор-қидирув фаолиятини амалга оширувчи ва бошқа терговга қадар текширув органлари билан ҳамкорлик қилиш зарурати юзага келади. Бироқ Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ушбу масала етарлича тартибга солинмаганлиги натижасида амалиётда ҳамкорлик самардорлиги юқори даражада эмас.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси ЖПКнинг 39²-моддасида терговга қадар текширувни ёки тезкор-қидирув тадбирларини амалга оширувчи органнинг мансабдор шахси зиммасига терговчи, суриштирувчи юритаётган иш бўйича айрим процессуал ҳаракатларни ва тезкор-қидирув тадбирларини ўтказиш тўғрисидаги топшириқларини бажариш ҳамда терговчига, суриштирувчига процессуал ҳаракатларни бажаришида қўмаклашиш мажбурияти юклатилган. Аммо, суриштирувчи ёки терговчининг топшириқларини терговга қадар текширув органлари томонидан ижро этиш шартлари, тартиби ва муддатлари хусусида ЖПКда бирон-бир тартиб белгиланмаган.

Тадқиқотчилар А.Матмуротов ва Д.Кенжабоевлар ҳам терговга қадар текширув даврида тезкор-қидирув тадбирларини ўтказиш ҳақида топшириқлар бериш тартиби, шу жумладан тезкор-қидирув тадбирларининг айнан қайси турлари ва кимларга нисбатан ўтказилиши масаласи тартибга солинмаганлигини таъкидлашган¹².

¹¹

¹² Қаранг: *Матмуротов А., Кенжабоев Д.* Жиноят-процессуал қонунчилигида терговга қадар текширув институти: таҳлил ва такомиллаштириш масалалари // Юридик фанлар ахборотномаси / Вестник юридических наук / Review of law sciences. 2018 йил 2-сон// – Т., 2018. – Б. 123.

Е.С.Кудряшова эса, тезкор-қидирув фаолияти натижаларидан фойдаланиш имкониятлари чегараланганлигини терговга қадар текширув давридаги асосий муаммолардан бири сифатида эътироф этган¹³.

Суриштирув институти такомиллаштирилгунга қадар ушбу масала ЖПКнинг 343-моддасида тартибга солинган. Унда топшириқлар ижро этиш шартлари, тартиби ва муддатлари хусусидаги кўрсатмаларига мувофиқ бажарилиши шарт эканлиги, топшириқни белгиланган муддатда бажариш имконияти бўлмаса, бу ҳақда терговчини хабардор қилиш ва бажариш муддатини узайтиришни ёки ижро этиш шартлари ва усуллари ўзгартиришни илтимос қилиш тартиби, терговчининг талабига асосан тергов ҳаракатларини юритишда ёрдам бериши каби масалалар, шунингдек терговчи ўзининг барча топшириқлари, кўрсатма ва талабларини суриштирувчига суриштирув органининг бошлиғи орқали юбориши лозимлиги белгиланган эди.

Бироқ Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 6 сентябрдаги ЎРҚ-442-сонли қонунига кўра, ЖПКнинг 42-боби ўз кучини йўқотиши муносабати билан ушбу норма ҳам бекор бўлди¹⁴. Бугунги кунда мазкур масала қонунда бўшлиқ бўлиб қолмоқда.

Доцент Д.Э.Каримова ўз илмий ишларида ушбу муаммоларга алоҳида эътибор қаратиб, терговчи томонидан жиноятлар ҳақидаги ариза, хабарларни кўриб чиқишда терговга қадар текширув ёки тезкор-қидирув фаолиятини амалга оширувчи органларга бажарилиши шарт бўлган тезкор-қидирув тадбирларини ўтказиш ҳақида топшириқлар бериши, уларни бажариш тартиби ва шартлари бевосита Жиноят-процессуал кодексининг моддалари акс эттирилиши лозимлигини билдирган¹⁵.

Ушбу фикрга қўшилган ҳолда, қонунчиликка мазкур масалаларни тартибга солувчи норма киритиш мақсадга мувофиқ. Бунинг учун ЖПКнинг “Ишни судга қадар юритишнинг умумий шартлари” номли 40¹-бобига янги модда киритиб, унда суриштирувчи ва терговчининг терговга қадар текширувни амалга оширувчи органларга ёзма топшириқларни юбориш тартиби, уларни ижро этиш шартлари, тартиби ва муддатлари

¹³ Кудряшова Е.С. Стандарт качества доследственной проверки, осуществляемой органами дознания // Вестник Казанского юридического института МВД России. 2017. Т. 8. № 4 (30). С. 100.

¹⁴
¹⁵ Бу ҳақда батафсил қаранг: *Каримова Д.Э.* “Ички ишлар органлари терговчисининг жиноят қидирув бўлинмалари билан ҳамкорлигини такомиллаштириш” юридик фанлар бўйича фалсафа доктори дисс. автореферати. – Т. 2018. – Б 23-25.

ҳамда ижро этиш шартлари ва усуллари белгилаш масалалари бўйича қоидалар белгиланиши лозим.

Хулоса қилиб айтганда, вояга етмаганлар жиноятларини тергов қилиш методикасининг самарадорлиги терговга қадар текширув даврида ўтказиладиган процессуал ҳаракатларнинг сифати, ҳамкорликнинг тўғри йўлга қўйилиши, иш учун аҳамиятли бўлган ҳолатларнинг пухта ўрганилиши билан боғлиқ бўлиб, ушбу йўналишдаги қонунчилик нормаларини такомиллаштириш вояга етмаганлар ҳуқуқ ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилинишига хизмат қилади.

